

Časopis pro pěstování matematiky

Jaroslav Černý; Otakar Vosika; Zbyněk Nádeník
Zemřel docent Bruno Budinský

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 114 (1989), No. 4, 432--435

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/118387>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1989

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

- [D 14] *Fluidoelastická nestabilita jednoduchých soustav válcových těles, I. etapa (1987), VZ SVÚSS-87-03023, Běchovice (s J. Koubou a O. Ulrychem).*
- [D 15] *Fluidoelastická nestabilita jednoduchých soustav válcových těles, II. etapa (1988), VZ SVÚSS-88-03030, Běchovice (s J. Koubou, O. Ulrychem).*

ZEMŘEL DOCENT BRUNO BUDINSKÝ

JAROSLAV ČERNÝ, OTAKAR VOSIKA, ZBYNĚK NÁDENÍK, Praha

Dne 8. září 1988 zesnul doc. RNDr. Bruno Budinský, CSc. Jeho odchodem ztrácí katedra matematiky a deskriptivní geometrie i obor geodézie a kartografie fakulty stavební Českého vysokého učení technického vynikajícího učitele a Jednota československých matematiků a fyziků dlouholetého funkcionáře.

Bruno Budinský se narodil 22. července 1934 v Praze. Studium na matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy ukončil státní závěrečnou zkouškou s vyznamenáním a od 1. července 1956 se stal asistentem katedry matematiky a deskriptivní geometrie na škole, z níž vznikla dnešní stavební fakulta ČVUT. Na této katedře pracoval až do poslední doby. V roce 1959 byl jmenován odborným asistentem a v roce 1969 docentem pro aplikovanou matematiku. V letech 1972–74 působil na univerzitě v Kuvajtu.

Učil deskriptivní geometrii a matematiku, nejdříve na různých oborech fakulty, později převážně na oboru geodézie a kartografie. Přednášel jak v základním kursu, tak i ve vyšších ročnících. Vyučoval v dálkovém i večerním studiu.

Ve své učitelské činnosti si B. Budinský vedl velmi úspěšně. Jeho pedagogické nadání, cit a zanícení pro práci se studenty byly veliké. Často se zamýšlel nad výukou matematiky a deskriptivní geometrie na technice, mnohokrát diskutoval o obsahu i metodách této výuky jak s učiteli ze svého pracoviště, tak z kateder geodetického oboru – často o tom mluvil i se svými studenty. Prosazoval a vždy se snažil ve výuce realizovat spojení matematiky s teoretickými i odbornými předměty. S řadou studentů vedl jejich práce ve studentské vědecké a odborné činnosti; v roce 1986 získal za tuto formu přípravy nadaných studentů čestné uznání.

Snad šťastná náhoda, podepřená osobními sympatiemi věkem blízkých geodetů, vzbudila hluboký a opravdový zájem B. Budinského o problematiku geodézie a kartografie. Z přátelských vztahů se brzy zrodila úzká spolupráce. S vděčností budou geodeti vzpomínat na semináře o aplikované matematice, které vedl B. Budinský společně s L. Joklem a M. Ingeduldem, členy geodetického oboru fakulty. Semináře těsně navazovaly na geodetickou problematiku a byly geodety velmi oceňovány. Zvlášť velkého ohlasu dosáhl seminář o lineárních operátorech a jejich aplikacích v konstrukcích geodetických sítí a v inženýrské geodézii. Šířka látky, kterou B. Budinský na seminářích probíral, zasahovala i do vyšší geodézie, vyrovnávacího počtu, kosmické geodézie. Učitelé geodetického oboru ztratili v B. Budinském spolupracovníka, který rozuměl jejich práci a na kterého se mohli kdykoliv obracet s žádostí o radu. To bylo důležité pro mladší geodety a mezi nimi zvláště pro vědecké aspiranty. Dlouholetá spolupráce B. Budinského s odbornými katedrami oboru geodézie a kartografie vyústila i do spoluautorství řady zpráv o fakultních a státních výzkumných úkolech.

V Jednotě československých matematiků a fyziků zastával B. Budinský po dlouhá léta významné funkce. Byl členem hlavního výboru a hospodářem, vedl komisi pro matematiku na vysokých školách technických, ekonomických a zemědělských. Organizoval mnoho konferencí této komise a často na nich vystupoval s přednáškami.

Budinského publikace – v časopisech nebo knihy – lze rozdělit do čtyř okruhů.

Prvním okruhem jsou práce z teorie afinních a Riemannových prostorů. Kromě [1], [3], [5]–[7] patří k němu i nepublikované práce kandidátská (Teorie m -rozměrných p -variet vnořených do n -rozměrného Riemannova prostoru, 1962) a habilitační (Teorie reonomních anholonomních variet a klasická dynamika, Praha 1968). V kandidátské disertaci navázal B. Budinský na výsledky F. Nožičky (Fundamentální principy mechaniky a jejich ekvivalence. *Apl. mat.* 4 (1959) 243–277) a pokračoval ve studiu aplikací diferenciální geometrie v teoretické mechanice. Těž habilitační práce měla podobný charakter. V obou pracoval B. Budinský metodami tensorového počtu a díky vhodné geometrické interpretaci dokázal ekvivalenci základních principů mechaniky. – V [1] a [3] studoval geodetickou křivost čáry na ploše v afinním prostoru až po geodetický význam Pickova invariantu. – Práce [5]–[7] jsou věnovány reonomním varietám (jsou definovány jistými přípustnými transformacemi parametrů svých bodů), které B. Budinský podrobně vyšetřoval už ve svém habili-

tačným spisu; zvláště se soustředil na paralelní přenos a podmínky integrability Gaussových rovnic.

Druhý okruh jsou práce [9], [11], [17] a [20], věnované aplikacím matematiky v geodézii. Vznikly z podnětů, s nimiž se B. Budinský setkával na geodetickém oboru fakulty. V [9] vyšetřoval – spolu se Z. Novákem z katedry speciální geodézie – vzorce pro vytyčování bodů klotoidy, nejčastěji užívané jako přechodnice v silničním stavitelství. V [11] je stručně shrnuta přednáška na 13. kongresu mezinárodní federace zeměměřičů ve Wiesbadenu 1971. Spolupráce s L. Joklem vyústila v text [17], určený pro práci v semináři. S F. Hylmarem – svým bývalým studentem, kterého několikrát dovedl k velmi zdařilým referátům ve studentské vědecké a odborné činnosti – se zabýval úlohami, s nimiž se setkával na semináři v bezprostředních podnětech svých kolegů – geodetů.

Třetím okruhem je elementární geometrie s příspěvky [12]–[14]. V prvním se zabýval větou K. Petra (viz J. Naas - H. L. Schmid, Ed.: *Mathematisches Wörterbuch II*, Berlin 1961, str. 331) o rovinných mnohoúhelnících. Články [13] a [14] patří do geometrie n -rozměrného euklidovského nebo sférického prostoru; jsou v nich studovány n -rozměrné polygony. – K tomuto okruhu se může volně přiřadit též článek [2] z konstruktivní geometrie.

Poslední okruh tvoří učebnice [4], [8], [10], [15], [16], [18], [19], [21], [22]. – [4] a [10] jsou svazečky z knižnice „Škola mladých matematiků“, které B. Budinský napsal se svým blízkým přítelem S. Šmakalem. Obě knížky byly přípravou pro větší a náročnější učebnice. – Diferenciální geometrii patří knihy [8] a [19], obě určené pro studenty nebo absolventy techniky. Zvláště první z těchto knih, jejímž spoluautorem byl B. Kepr, obsahuje velké množství aplikací diferenciální geometrie křivek a ploch v technice. Část závěrečné kapitoly o mechanice hmotného bodu ukazuje (ve smyslu výše zmíněné kandidátské i habilitační práce) využití diferenciální geometrie v klasické dynamice. [19] je společnou učebnicí analytické a diferenciální geometrie. Budinský využil svých zkušeností z přednášek o diferenciální geometrii na geodetickém oboru a úzce ji spojil s analytickou geometrií. – Skripta [15], [16] a [18] obsahují téměř všechny partie, s nimiž se student setká v kursu matematiky na stavební fakultě. Jsou dodnes základní učební pomůckou na všech oborech. O jejich oblibě svědčí několik vydání. Stala se východiskem pro novou dvoudílnou učebnici matematiky pro stavební fakulty, kterou B. Budinský napsal spolu se svým kolegou z katedry J. Charvátém. Bohužel dočkal se vydání jen prvního dílu, který byl oceněn literární prémie České matice technické a ministerstva školství. Přejeme této učebnici co největší zasloužený úspěch, aby se tak stala památkou na B. Budinského mezi jeho kolegy i mezi studenty, ať už se s ním setkali či nikoliv.

Jak vážnou ztrátou bylo úmrtí B. Budinského pro geodetický obor stavební fakulty, ukazuje nejlépe nekrolog v „Geodetickém a kartografickém obzoru“ čís. 2 z roku 1989. Nemenší ztrátou je jeho odchod i pro katedru, na níž tak dlouho až do posledních chvil působil.

Bruna Budinského zachovají v dobré paměti jeho spolupracovníci a studenti.

SEZNAM PUBLIKACÍ

- [1] Příspěvek k afinní geometrii ploch. Práce ČVUT, řada IV, čís. 1 (1963), 57–62.
- [2] Konstruktivní využití kvadratické transformace pro racionální kubiku a kvartiku. Práce ČVUT, řada IV, čís. 2 (1964), 5–12.
- [3] Geodesic curvature of curves on surface in equiaffine space. Časopis přest. mat. 93 (1968), 422–428.
- [4] Goniometrické funkce (se *S. Šmakalem*). Praha 1968, str. 147.
- [5] Parallel displacement of vectors in a rheonomous Riemannian space. Časopis přest. mat. 94 (1969), 34–42.
- [6] The Gauss-Codazzi-Ricci equations for rheonomous anholonomic manifold. Časopis přest. mat. 94 (1969), 270–276.
- [7] Parallel displacement of vectors on rheonomous anholonomic manifold. Časopis přest. mat. 94 (1969), 277–281.
- [8] Základy diferenciální geometrie s technickými aplikacemi (s *B. Keprem*). Praha 1970, str. 342.
- [9] Die Ableitung einer Formel für die Polarabsteckung der Klothoide und die Fehlerveranschlagung (se *Z. Novákem*). Apl. mat. 16 (1971), 289–296.
- [10] Vektory v geometrii (se *S. Šmakalem*). Praha 1971, str. 159.
- [11] Orthogonale Polynome und ihre Anwendung in der Geodäsie. XIII. Internationaler Kongress der Vermessungsingenieure. Wiesbaden 1971. Kommission 6, Referat 603.4, str. 5
- [12] Zum Petrschen Satz. Časopis přest. mat. 97 (1972), 72–74.
- [13] Mehrdimensionales Analogon zu den Sätzen von Menelaos und Ceva (se *Z. Nádenikem*). Časopis přest. mat. 97 (1972), 75–77.
- [14] Sätze von Menelaos und Ceva für Vielecke im sphärischen n -dimensionalen Raum. Časopis přest. mat. 97 (1972), 78–85.
- [15] Matematika I. (Skriptum ČVUT) Praha 1978, str. 177; 2. vyd. 1982; 3. vyd. 1985.
- [16] Matematika II. (Skriptum ČVUT) Praha 1980, str. 214; 2. vyd. 1982; 3. vyd. 1986.
- [17] Lineární algebra a vyrovnání trigonometrických sítí I (s *L. Joklem*). Seminář z aplikované matematiky (obor geod. a kart. fak. stavební ČVUT). Praha 1980, str. 41.
- [18] Matematika III. (Skriptum ČVUT) Praha 1982, str. 262; 2. vyd. 1987.
- [19] Analytická a diferenciální geometrie. (Matematika pro vys. školy techn., sv. VII.) Praha 1983, str. 296.
- [20] Two-dimensional random variable (s *F. Hylmarem*). Technical Papers, Technical University Prague, Series GK No 3, Praha 1984, str. 29–64.
- [21] Matematika I (s *J. Charvátém*). Praha 1987, str. 500.
- [22] Matematika II (s *J. Charvátém*). V tisku.